

HODNOTIACA SPRÁVA O V. ZJAZDE ČS. PSYCHOLÓGOV

V dňoch 8.–11. 12. 1980 sa v Brne konal celoštátny zjazd psychológov ČSSR. Uspriadali ho Hlavný výbor Čs. psychologickéj spoločnosti pri ČSAV a Ústredný výbor Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV. Ústredné zameranie zjazdu bolo: prieniky, kontexty a perspektívy psychológie v ČSSR. Programový výbor tvorili členovia oboch výborov, predsedom bol Damián Kováč, organizáciu zjazdu zabezpečovali Organizačné stredisko vedeckých spoločností pri SAV a Oblastná skupina ČSPS v Brne, vedúcim sekretariátu zjazdu bol Jozef Müllner.

PROGRAM ZJAZDU TVORILI:

1. plenárne zasadnutie
2. panelové rokovania o problémoch prenikania psychologických poznatkov do jednotlivých oblastí spoločenskej praxe
3. malé sympózia
4. referáty jednotlivcov
5. valné zhromaždenie ČSPS a SPS

Po prívete ved. taj. ČSPS S. Fraňkovej a vystúpení hostí v plenárnom zasadnutí odzneli tieto vyžiadané prednášky:

- D. Kováč, Psychológia v Československu 1976–1980
- H. Pešinová, J. Vonkomer, Ideologické úlohy československej psychológie a boj za mier
- T. Pardel, J. Linhart, D. Kováč, Najvýznamnejšie výsledky psychologického výskumu ŠPZV v 6. päťročnici
- J. Hvozdič, Účast psychológov v realizácii projektu ďalšieho rozvoja čs. výchovno-vzdelávacej sústavy
- J. Ružička, J. Daniel, Psychologické príspevky k vedeckotechnickému rozvoju v ČSSR
- O. Kondáš, O. Mikšík, Československí psychológovia v službách ochrany zdravia
- M. Kodým, J. Khol, Najbližšie úlohy a výhľady výskumov v psychologických vedách v ČSSR

Z pôvodných 6 se uskutočnilo týchto päť poldňových panelových rokovaní o problémoch prenikania psychologických prístupov do socialistickej spoločenskej praxe.

Úseky národného hospodárstva (vedúci: B. Chalupa, M. Kubalák)

Výchovnovzdelávací proces (vedúci: L. Ďurič, J. Taxová)

Sociálna starostlivosť (vedúci T. Kollárik, E. Bedrnová)

Liečebno-preventívna starostlivosť (vedúci: E. Urban, E. Kondáš)

Vojenská príprava (vedúci: K. Pavlica, J. Hromátka)

Najväčšiu kapacitu zjazdového rokovania vytvorila nová, u nás ešte nepraktikovaná forma malých sympózií diskutantov.

Z pôvodných 18 sa uskutočnilo 16.

1. Aktuálne problémy psychologickéj metodológie (D. Kováč)
2. Patopsychológia ako psychologická disciplína (L. Košč)
2. Utváranie efektívnych skupín (J. Janoušek)
4. Psychologické poradenstvo (J. Koščo)
5. Systémový prístup v psychológii (M. Stríženeč)
6. Psychológia v doprave (M. Mayerová)
7. Psychoterapia (O. Kondáš)
8. Nadanie a talent (M. Kodým)
9. Psychológia v masmédiách (I. Šípoš)
10. Tvorivá činnosť (J. Hlavsa)
11. Psychosomatika (A. Stančák)
12. Záťaž a stres (O. Mikšík)
13. Socializácia dieťaťa v rodine (V. Kovalíková)
14. Psychológia v riadení (Z. Bureš)
15. Psychológia umenia (J. Kuric)
16. Trendy v psychodiagnostike (V. Smékal)

Z vyše 100 prihlásených referátov vybral programový výbor 33, a to predovšetkým podľa dvoch kritérií: referáty mladších pracovníkov a spoločensky aktuálne tézy. Do jednotlivých blokov programu sa napokon dostali tieto:

- M. Zelina, Osobnosť tvorivého žiaka
- E. Solarová, Porovnanie úrovne tvorivosti žiakov rôznych škôl
- J. Danko, Vplyv výchovného poradenstva na vývin pohybovej kreativity u cigánskych detí
- A. Vojtko, Ako viesť kurzy tvorivého myslenia u detí a dospelých
- M. Šolc, Činnosť útvaru a funkčných miest psychologie a sociologie práce v resortu ťažkého strojírenství
- A. Gregar, Motivační činitele v řízení k vyšší kvalitě práce výrobních dělníků

- V. Bahnová, Psychologické prístupy k riešeniu problémov prípravy personálu pre jadrové elektrárne
- V. Andryšiková, Efektívnosť v uhelném horníctví
- J. Sedlák, Vzťah faktorů osobnosti
- V. Bokorová, Potreby spoločenskej praxe a psychologické teórie motivácie
- M. Severová, Sociální determinace a společenský význam vývojových potřeb
- V. Diešková, Poznávacia aktivita a sociálna orientácia detí predškolského veku
- S. Langer, Rodinná výchova a osobnosť 14-ročných z hľadiska analýzy školských posudkov
- L. Macák, K některým výzkumným poznatkům o osobnostních charakteristikách učňů
- E. Marksová, V. Mrštík, Úroveň verbálneho prejavu jako orientační ukazatel připravenosti dětí pro nástup do školy
- E. Speváková, Problém instability u dětí v ranom veku
- J. Mazáčová, E. Vašina, Úzkosť a úzkosťnosť detí s ľahkou mozgovou dysfunkciou
- J. Nováčková, Potreba možnosti včasnej diagnostiky LMD v predškolskom veku
- V. Semerádová, Příčiny zhoršení spolupráce dětí při stomatologickém ošetření
- J. Juhás, Problematika merania medzi osobnej percepcie v malej sociálnej skupine
- V. Špefuchová, E. Fraenkel, Vnímание sociálnopsychologickej štruktúry malej sociálnej skupiny jej členom
- E. Ševčíková, Analýza vplyvu prostredia na sociálnu interakciu u zvierat
- T. Novák, V. Capponi, Hromadné poradenství zaměřené na výchovu k manželství a rodičovství na diskotéce
- J. Křivohlavý, Zralá osobnosť — pojetí a diagnostika
- O. Kolaříková, K problematice psychologické terminologie
- M. Musil, Psychologie vedy — osobnosť vedca
- D. Váchová, J. Gebhart, P. Knotek, J. Šípek, Styl vedení a zdravotní stav
- P. Knotek, Mimopracovní aktivity, osobnosť a zdravotní stav
- L. Dopitová, Duševní zdraví žen na železnici v období klimakteria
- V. Hošek, Stupňování motivace a senzomotorický výkon
- I. Šípková, A. Brzek, Zařazování transexuálních lidí do běžného života
- K. Uhliaríková, Skúsenosti s determinacným prístrojom n. p. Psychodiagnostické a didaktické testy — Bratislava
- Súčastou V. zjazdu československých psychologov bola zjazdová publikácia:
6. Psychologické výskumy v ČSSR: 1976—1980
7. Komunikácia posterami
- V hale hotela Voronež boli vystavené nasledujúce postery:
- O. Arochová: Vývinový trend krátkodobej pamäťovej úlohy vizuálneho charakteru
- J. Bezák: Ukážky testov percepčnej pohotovosti
- V. Dočkal: Z výsledkov výskumu umelecky nadaných detí
- E. Ficková: Zmeny aktivačnej úrovne astmatikov v závislosti od psychickej záťaže a dĺžky klimatoterapie
- E. Habiňáková: Činnosť psychologov na úseku kolektívnych zdravotnícko-výchovných zariadení pre deti do 3 rokov
- O. Halmiová: Vplyv nácviku hľadacej operácie na stratégiu pamäťového hľadania
- L. Januška: Vývin osobnosti socialistického človeka a spoločenskej vedomie
- Š. Koch: Aktivní sociální učení ve školské praxi
- Kolektív: Plzeňský model předškolních prohlídek
- R. Kostolanský: Stárnutie, osobnosť a hormóny štítnej žľazy
- D. Kováč: Pohotovosť u viacjazyčných osôb
- J. Křivohlavý: Sociální interakce — diagnostika mezilidských vztahů
- Z. Machová a kol.: K problematice posudzovania riskantnosti
- M. Mayerová, V. Břicháček: Frustrace potřeb u exponovaných profesí železniční dopravy
- K. Nosek: Psychické změny provázející onemocnění progresivní svalovou dystrofií
- J. Plichtová: Kategoriaľne zoskupovanie v pamäťových úlohách
- A. Potašová: Vplyv rýchlosti prezentovania podnetového radu na reprodukčný výkon v krátkodobej pamäti
- A. Prokopčáková: Má emočná labilita vplyv na výkon KDP?
- J. Ch. Raiskup: Ergonografia: Neuropsychické zaťaženie pracovnou činnosťou
- L. Rosková: Zisťovanie úrovne rozumových operácií u žiakov
- I. Ruisel, Z. Droppová: Výkon v pamäťových úlohách a úroveň intelektových schopností u detí

- I. Sarmány: Závislosť a nezávislosť na poli a kategorizačné aktivity pri percepčnej záťaži
- M. Stríženec, Z. Droppová: Mentálne zobrazenie a jeho transformácia
- J. Svoboda, V. Hradecký: Využití počítače v záverečnej fázi školní a profesionální orientace
- V. Valter: Návrh všeobecného matematického modelu rozlišovacej schopnosti zmyslov: matematický model kriviek zabúdania
- J. Zelman: Vizualne hľadanie na obrazovke počítača

Napokon novou, u nás taktiež nevyskúšanou formou zjazdu bol

8. bazár informácií.* Účastníci zjazdu tu mali možnosť sprístupniť (získať) separátky, knihy, metódy, a iné odborné informácie od svojich kolegov.

V rámci zjazdového rokovania sa zišla aj iniciatívna skupina predstaviteľov prítomných psychologických spoločností socialistických krajín, ktorá v neformálnom rokovaní navrhla

9. cesty spolupráce medzi psychologickými spoločnosťami krajín socialistického spoločenstva; z tohto rokovania vznikol osobitný protokol.

Objektívne i subjektívne pocífovaná potreba odborníkov určitej vednej oblasti schádzať sa, informovať sa navzájom, spoločne uvažovať a diskutovať o problémoch svojej disciplíny je o to väčšia, o čo rýchlejší je jej vývin, o čo väčšie sú prírastky a zmeny v jej poznatkoch. Rastúce možnosti a potreba uplatňovať jej poznatky v praxi spoločenského života nevyhnutnosť priamej diskusie, dohody a rozhodnutia znásobujú.

Preto sa v spoločnom rámcovom programe Československej psychologickéj spoločnosti pri ČSAV a Slovenskej psychologickéj spoločnosti pri SAV z r. 1978 stanovila ako jedna z prvoradých úloh usporiadať v najbližších rokoch zjazd.

Usporiadáním zjazdu sa sledovali tri hlavné ciele:

1. zbilancovať výsledky vedeckovýskumnej a odbornopraktickej činnosti československých psychologov pri plnení úloh vytyčených XV. zjazdom KSČ a objasniť smery ďalšej činnosti v psychológii; podnietiť iniciatívu a usmerniť aktivitu psychologov tak, aby v integrovanom úsilí prispievali k dosahovaniu cieľov, ktoré v strategických smerniciach pre budovanie socializmu u nás vytyčuje KSČ.

2. objasniť, navrhnúť riešenia a riešiť naliehavé otázky využívania a uplatňovania psychológie v jednotlivých oblastiach spoločenskej praxe a

3. vytvoriť efektívnejšie formy komunikácie medzi samotnými psychológmi.

Tieto ciele, skúsenosti z organizovania predošlých zjazdov i fakt podstatného zväčšenia počtu členov spoločností viedli usporiadateľov V. zjazdu k hľadaniu účinných spôsobov vzájomnej komunikácie a rokovania a v dôsledku toho k novej, netradičnej koncepcii zjazdu.

PRÍPRAVA ZJAZDU

Základná ideová príprava zjazdu začala vlastne už pri stanovení úlohy zvoliť ho kryštalizáciou úvah o jeho obsahovej náplni i forme priebehu.

Plná obsahová i organizačná príprava začala rokovaním Hlavného výboru ČSPS a Ústredného výboru SPS v marci roku 1979 v Prahe. Na tomto spoločnom rokovaní predložil predseda oboch spoločností projekt zjazdu s harmonogramom jeho prípravy. V diskusii členov oboch výborov sa tak projekt ako aj harmonogram prác na príprave zjazdu doplnili a spresnili. Jednomyseľne sa tu schválilo ústredné zameranie zjazdu charakterizované názvom „Prieniky, kontexty a perspektívy psychológie v ČSSR“, takmer jednomyseľne sa schválil zámer novo štrukturovať spôsob jeho konania a väčšinou sa schválilo aj miesto jeho konania — Brno.

Technická stránka organizácie zjazdu pripadla Organizačnému stredisku vedeckých spoločností pri SAV v spolupráci s vedením Brnianskej oblastnej skupiny ČSPS.

Informáciu o rozhodnutí organizovať zjazd pozitívne prijalo Vedecké kolegium pedagogiky a psychológie ČSAV. O otázkach jeho usporiadania sa priebežne konzultovalo s politickými pracovníkmi ÚV KSČ a ÚV KSS.

V decembri 1979 a januári 1980 sa všetkým členom ČSPS a SPS rozoslala vo forme I. cirkuláru prvá informácia o konaní zjazdu s výzvou k účasti. Na túto výzvu sa na predbežných prihláškach prihlásilo 706 účastníkov. V návratkách sa získalo veľa cenných návrhov, predovšetkým na zameranie malých sympózií, a veľa ponúk príspevkov do zjazdovej publikácie.

Na viacerých zasadnutiach Hlavného výboru ČSPS v Prahe a ÚV SPS v Bratislave sa postupne dotvárala a spresňovala schéma štruktúry i obsahovej náplne zjazdu, rozhodovalo sa o osobách vedú-

cich jednotlivých tematických celkov, posudzovali sa príspevky do zjazdovej publikácie, na komunikáciu posterami, individuálne i spoločné referáty a priebežne sa riešili početné organizačné problémy.

V máji 1980 sa predbežne prihláseným záujemcom rozoslal II. cirkulár s informáciou o spôsobe ich aktívnej účasti, forme zaradenia ich príspevku do programu rokovania zjazdu a podmienkach účasti (zjazdový poplatok, ubytovanie a i.) spolu s formulárom záväznej prihlášky na osobnú účasť.

V októbri 1980 sa uskutočnilo opäť spoločné zasadnutie Hlavného výboru ČSPS a ÚV SPS (programového výboru zjazdu), tento raz v Brne. Prediskutovali sa na ňom posledné otvorené otázky a preverila sa pripravenosť — predovšetkým priestorové zabezpečenie konania zjazdu. Tu sa, v tejto fáze vrcholiacich príprav zistilo, že Čedok v Brne nezabezpečil kongresovú halu a jej príľahlé priestory v hoteli, kde bolo plánované sústredenie viacerých zložiek zjazdu (komunikácia na posteroch, výstava prístrojov, bazár informácií a i.). Tak sa jedným z najožehavejších problémov záverečnej fázy prípravy zjazdu stalo získanie náhradných priestorov a jedným zo zle pocitovaných nedostatkov zjazdu relatívna odlúčenosť účastníkov niektorých tematických okruhov, ktoré sa museli organizovať v priestoroch vzdialených okruhu výstaviska — miesta rokovania zjazdu.

PRIEBEH ZJAZDU

Piaty zjazd československých psychológov sa konal v Brne, v dňoch 8. až 11. decembra 1980, v období vrcholného celospoločenského bilancovania výsledkov plnenia 6. päťročného plánu.

Zjazdu sa zúčastnilo 503 československých psychológov a traja čelní predstavitelia psychologických spoločností ZSSR, NDR a MLR.

Ako čestní hostia sa na otváracom rokovaní zjazdu zúčastnili predstavitelia politického života a vedy — zástupcovia ÚV KSČ, KV KSČ Juhomoravského kraja, MV KSČ mesta Brna, Prezídia ČSAV a Predsedníctva SAV, predstavitelia vedeckých spoločností úzko spolupracujúcich s psychológmi a zástupcovia brnianskych spoločensko-kultúrnych inštitúcií.

Ústredná téma zjazdu — sledovala cieľ zbilancovať prácu psychológov v období posledného päťročného plánu a určila smer príspevkov do zjazdovej publikácie, referátov, tém diskusií, konfrontácií i spo-

ločne vypracovaných a prijatých rozhodnutí.

Aby sa dosiahli zamýšľané ciele zjazdu (podať retrospektívnu bilanciu výsledkov vedeckovýskumnej a odbornopracovateľskej činnosti psychológov pri plnení úloh vytýčených XV. zjazdom KSČ a usmerniť ju na dosahovanie strategických cieľov spoločnosti v nasledujúcom období, navrhnúť riešenia naliehavých otázok z psychologickéj odbornosti v spoločenskom kontexte a podnietiť i umožniť efektívnejšiu komunikáciu medzi československými psychológmi) zvolila sa, vychádzajúc z novej koncepcie zjazdu, nová forma rokovania. Na rozdiel od predošlých zjazdov, na ktorých ťažisko rokovania spočívalo v získavaní i odovzdávaní informácií formou čítania napísaných referátov programovo zaradených na prednesenie v jednotlivých sekciách a tematických zasadnutiach, komunikovalo sa na V. zjazde týmito formami:

- stručnými, výstižnými referátmi o výsledkoch jednotlivých originálnych výskumov uskutočnených v rokoch 1976 až 1980, uverejnenými v publikácii „Psychologické výskumy v Československu: 1976 až 1980,

- zasadnutím v pléne, na ktorom odznel hlavný referát a prípravným výborom vyžiadané referáty o hlavných otázkach spoločného záujmu,

- panelovými rozpravami o problémoch uplatňovania poznatkov psychológie v jednotlivých odvetviach spoločenskej praxe,

- diskusiami v sympóziách o vybraných aktuálnych problémoch psychologickéj teórie a praxe,

- oboznámením so zisteniami, projektami i výsledkami na posteroch,

- referátmi jednotlivcov, vybranými najmä z radov mladších psychológov, a

- bazárom vedeckých informácií — poskytnutím a výmenou separátov, kníh, metodík a p.

Z j a z d o v á p u b l i k á c i a, ktorú každý účastník zjazdu dostal na jeho začiatku, umožnila účastníkom nielen získať informáciu o témach i výsledkoch výskumnej práce kolegov, ale s tými, ktorí sa zjazdu osobne zúčastnili, pohotovo naviazať kontakt a v osobnej diskusii prerokovať problémy spoločného odborného záujmu. Mnoho príspevkov v publikácii umožnilo účastníkom dotvoriť si obraz podaný vo vyžiadaných referátoch o hlavných výsledkoch výskumu v psychológii a jej jednotlivých oblastiach o údaje z kon-

krétnych výskumov robených v rámci jednotlivých úloh štátneho a rezortných plánov.

V publikácii je uverejnených 181 príspevkov roztriedených podľa tematickej príslušnosti do 6 celkov (všeobecná psychológia, sociálna psychológia a psychológia osobnosti, psychická ontogenéza, psychológia práce a inžinierska psychológia, pedagogická psychológia a klinická psychológia).

Nie všetky výskumy a nie všetky výsledky, o ktorých sa tu referuje, majú rovnakú úroveň dôležitosti, rovnakú úroveň kvality práce a priekaznosti výsledkov. Podávajú však relatívne neskreslený obraz oblastí súčasnej úrovne výskumnej práce v psychológii u nás a sú tak určitým materiálovým základom pre jej posúdenie ako celku, pre jej prípadné usmerenie i možnosť koordinácie úsilia jednotlivcov i pracovísk na komplexnejšie riešenie problémov spoločného záujmu.

Ak by sa k spontánnemu záujmu jednotlivcov o výmenu poznatkov a spoluprácu na určitom výskumnom probléme pripojila zámerná, cielavedomá koordináčná práca kompetentných odborníkov priniesla by zjazdová publikácia viac, než sa ňou pôvodne zamýšľalo.

V plenárnom zasadnutí odzneli privety a pozdravy hostí zjazdu, hlavný referát predsedu oboch spoločností o stave a rozvoji psychológie v posledných piatich rokoch v rámci jej celkového rozvoja u nás a 6 vyžiadanych referátov podávajúcich súhrnný pohľad na najdôležitejšie príspevky československej psychológie k rozvoju tých oblastí; v rámci ktorých sa v našich podmienkach najviac rozvíja a uplatňuje.

Prítomnosť a pozdravné privety prítomných zástupcov ÚV KSČ, Prezídia ČSAV a Predsedníctva SAV zdôraznili významnosť zjazdu a vážnosť, ktorá sa psychológii v našej spoločnosti pripisuje a zostrili vedomie záväznosti psychológov plniť úlohy, ktoré spoločnosť od psychológie očakáva.

Účasť a príhovory čelných predstaviteľov sesterských spoločností zo ZSSR, NDR a MLR boli nielen prejavom zdvorilosti, ale predovšetkým prejavom skutočného záujmu o najnovšie dianie v našej psychológii a o rozvinutie ešte širších foriem spolupráce na spoločných úlohách i spoločných postupoch pri dôležitých otázkach rozvoja a využívania psychológie v socialistických krajinách.

Hlavnou súčasťou plenárneho zasadnutia bol referát predsedu oboch spoločností o súčasnom stave rozvoja psychológie v Československu koncipovaný na pozadí jej historicky nie dlhého, zato však prudkého vývinu. Tento referát (spolu s referátmi o najvýznamnejších výsledkoch psychologického výskumu a hlavných príspevkov psychológie v dôležitých oblastiach jej uplatňovania) bol základným dokumentom bilancie možností a výsledkov psychológie a práce v nej za posledných päť rokov. Na pozadí rozvedenia poslania psychológie, jej úloh v našej spoločnosti a možností, ktoré u nás pre rozvoj má, podali sa v referáte kvantitatívne ukazovatele jej rastu vcelku i v jej jednotlivých odvetviach, najvýznamnejšie výsledky rozličných činností a aktivít psychológov i problémy, ktoré treba riešiť a nedostatky, ktoré treba odstrániť. Údajmi podložená kritická analýza súčasného stavu rozvoja našej psychológie vyústila do konštatovania, že sme, vďaka porozumeniu vedúcej politickej sily našej spoločnosti — Komunistickej strany Československa dosiahli značné úspechy vo vedekovýskumnej činnosti, výrazné výsledky v sprístupňovaní psychologických poznatkov a pokroky v profesionalizácii psychológie. Jednako sa však vytvorené kapacity psychológie nevyužívajú náležite v spoločenskej praxi. Problémom, ktorý ako základný stojí na rozriešenie pred psychológmi v nasledujúcom období, je odhaliť príčiny tohto nedostatku, dosiahnuť, aby sa poznatky psychológie adekvátne potrebe a ich dôležitosti prenášali a aktivity našich psychológov akceptovali v praxi nášho spoločenského života.

Prednesený (a ako súčasť protokolu aj publikovaný) referát je základným východiskom nielen pre konštanovanie stavu, ale predovšetkým pre úvahy a kritické hodnotenie vlastnej práce jednotlivých psychologických pracovísk i jednotlivých psychológov.

Významným prameňom vedeckých informácií bol spoločný referát koordinátorov hlavných úloh štátneho plánu výskumu o najvýznamnejších výsledkoch psychologického výskumu v 6. päťročnici. Podali sa v ňom informácie o riešených problémoch a formách výstupov z výsledkov výskumov riešených v rámci troch hlavných úloh:

— VIII-5-1 „Psychologické zákonitosti vývoje človeka, jeho aktívnej úlohy a jeho tvorivej činnosti v socialistické spoločnosti“ — koordinovanej v Psychologickom

ústav ČSAV v Praze, koordinátor J. Linhart,

— VIII-5-2 „Poznávacie procesy a ich vplyv na utváranie osobnosti socialistickeho človeka“ — koordinovanej v Ústave experimentálnej psychológie SAV, koordinátor D. Kováč a

— VIII-5-4 „Rozvoj duševného života človeka a jeho spoločenského vedomia v socialistickej spoločnosti“ — interdisciplinárnej úlohy koordinovanej v Psychologickom ústave FF UK v Bratislave, koordinátor T. Pardel.

Množstvo konkrétnych údajov o štruktúre úloh, vedeckých výsledkoch skúmania, o obhájených výskumných správach, publikovaných monografiách, štúdiách, vypracovaných expertízach a iných výstupoch bolo na zjazde v mnohom podkladom pre rozvedenie diskusií — vo verejných rokovaníach i v súkromných stretnutiach a rozhovoroch — smerujúcich k zlepšeniu výskumnej práce, jej koordinácie i riadenia, najmä v našich popredných výskumných pracoviskách.

Referencie o každej z uzavretých úloh sa neobmedzili len na konštatovanie o výkone, ale v začlenení do existujúcich poznatkov psychológie a do širšej problematiky nezodpovedaných otázok ukázali na tie miesta nedostatočného poznania, na ktoré sa nám v súčasnosti treba osobitne koncentrovať, a tak boli zároveň ukazovateľmi smerov budúceho základného výskumu.

Súhrnné referáty o účasti a príspevkoch psychológie

— v ideologickej práci a boji za mier,
— v realizácii projektu ďalšieho rozvoja československej výchovnovzdelávacej sústavy,

— vo vedecko-technickom rozvoji a
— v ochrane zdravia obyvateľstva

spracovali vždy dvojice najinformovanejších a najkompetentnejších psychológov z CSR a SSR, takže sa v nich získal veľmi dobrý prehľad zaangažovanosti jednotlivých pracovísk a pracovníkov i celej psychológie na tých úlohách, ktoré politické a správne orgány vytýčili ako osobitne dôležité a na ktorých je participácia odborníkov z radov psychológov možná a potrebná.

Aj tieto referáty priniesli hodnotiace správy o výsledkoch vedeckovýskumnej činnosti — väčšinou v rámci rezortných plánov výskumu — ale aj o iných aktivitách psychológov, a o súboroch návrhov a opatrení na využitie získaných poznatkov v príslušných oblastiach.

Súbor vyžiadaných referátov prednesených v pláne uzatváral informatívny a programový referát o najbližších výhladoch a úlohách vedeckého výskumu v psychologických vedách v ČSSR. Jeho autori (M. Kodým, J. Kohl) vychádzajú z rozboru funkcií a úloh psychológie v socialistickej spoločnosti vymedzili v ňom v hlavných čtrách perspektívne výhľady i aktuálne úlohy vedeckovýskumnej činnosti čs. psychológov tak v základnom ako aj aplikovanom výskume. Podali prehľadný náčrt vedeckovýskumných úloh plánovaných v psychológii v 7. päťročnom pláne. Referát uzavreli osobitne cennými námietkami na opatrenia, ktoré môžu viesť k podstatnému zvýšeniu efektívnosti vedeckovýskumnej činnosti v psychológii.

Panelové rokovania o problémoch prenikania psychologických poznatkov do jednotlivých oblastí spoločenskej praxe boli prvým pokusom v takej miere a na takom fóre voľne a priamo komunikovať svoje poznatky, skúsenosti, názory a návrhy na riešenie otázok svojej disciplíny v príslušnej oblasti práce a v spoločnej diskusii formulovať závery a návrhy na jej zlepšenie a zefektívnenie.

Zo šiestich plánovaných rokovaní sa uskutočnilo 5, a to o problémoch prenikania psychológie na úseku národného hospodárstva, vo výchovnovzdelávacom procese, v liečebnopreventívnej starostlivosti, sociálnej starostlivosti a vo vojenskej príprave. Neuskutočnilo sa rokovanie o problémoch psychológie v telovýchove a športe.

Niektoré z rokovaní boli formálnejšie (vedúci, alebo účastníci požiadaní vopred o aktívnu účasť na rokovaní, alebo aj vedúci aj títo vyzvaní účastníci si pripravili písomné referáty), iné boli voľnejšie. Bohatá diskusia najmä na voľných rokovaníach viedla nielen k sformulovaniu celého radu záverov a odporúčaní, ale najmä k nevyhnutnosti a využívaniu možnosti vyjadriť (a teda aj pre seba si sformulovať) vlastné stanovisko, svoj názor, svoj návrh.

Na tieto rokovania boli pozvaní a rávalo sa s účasťou takých predstaviteľov jednotlivých spomínaných oblastí spoločenskej praxe, ktorí by sa mohli zasvätené vyjadriť k otázkam fungovania psychológie v príslušnej oblasti, o jej kladoch i nedostatkoch, i k úlohám, pri ktorých je pomoc psychológie potrebná a žiadúca. Žiaľ, pozvanie organizátorov zjazdu prijalo z nich iba niekoľko vzácných výnimiek. Z toho vyplynulo poučenie, že by

sa rozpravy podobného druhu mali niekedy preniesť skôr na pôdu správnych miest reprezentujúcich príslušné oblasti praxe, než na pôdu rokovania samotných psychológov medzi sebou.

Z jednotlivých rokovaní vzišlo množstvo návrhov. Sú obsiahnuté v písomných správach z nich, tvoria časť protokolu zjazdu a sú podkladom pre rokovania a prácu príslušných odborných sekcií ČSPS a SPS.

Najobsiahlejšiu časť zjazdového rokovania tvorili malé sympózia diskutantov.

Diskutovalo sa v nich o vybraných aktuálnych otázkach psychologického výskumu i praxe. Z 18 plánovaných v programe zjazdu sa uskutočnilo 16. (Neuskutočnilo sa sympóziu Dieťa—žiak—osobnosť a sympóziu Efektívnosť psychológie práce).

Aj tu boli niektoré sympózia, napriek ištrukciám organizátorov zjazdu, pripravené formálne ako rad pomerne obsiahlych referátov, čo nevyhnutne obmedzilo čas na diskusiu, možnosť podať i získať viac a pestrejších informácií, výmenu a konfrontáciu názorov. Veľká časť sympózií prebiehala však zamýšľanou formou diskusie okolo ústredných tém naznačených iniciátorom, smerujúcich k vyjasneniu stanovísk a dohode o záveroch a návrhoch.

Aj keď neobvyklosť takéhoto druhu rokovania zvädzala niekedy k „unikaniu od témy“, podarilo sa ňou zaangažovať obrovskú väčšinu zúčastnených a podnietiť ich potrebu a ochotu priniesť svoj podiel k riešeniu spoločných problémov odboru. Prejavilo sa to v živých zainteresovaných diskusiách na sympóziách samotných i pri najrozličnejších príležitostiach rozhovorov dávno po nich.

Aj závery a návrhy z týchto sympózií sú časťou protokolu a postúpili sa tým sekciám, skupinám a pracoviskám, ktoré sú na riešení príslušných otázok osobitne zúčastnené.

Posledný polden rokovania zjazdu bol vyhradený individuálnym referátom. Pôvodne sa tento priestor predpokladal rezervovať pre mladších pracovníkov. Do jednotlivých blokov sa však v konečnej príprave zaradili aj referáty iných pracovníkov, prihlásené a koncipované pôvodne ako širšie rozvedenie niektorých vybraných otázok psychológie.

V rámci zjazdu bolo zvolané aj Valné zhromaždenie ČSPS i Válne zhromaždenie SPS.

Prítomnosť čelných psychológov socialistických krajín sa využila na uskutočnenie porady psychologických spoločností ZSSR, MLR a ČSPS o spolupráci psychologických spoločností krajín socialistického spoločenstva.

Súčasťou zjazdu bola aj výstavka prístrojovej techniky a výstavka odborných publikácií.

VÝSLEDKY ZJAZDU

Aj keď výsledky zjazdu, pokiaľ sa nimi rozumie dopad akcií rokovaní zjazdu na jeho účastníkov a výsledky tohto dopadu prenesené do vlastnej práce a práce pracovníkov, možno sotva odhadnúť, možno sa — s určitou rezervou subjektívnosti hodnotenia — vyjadriť k splneniu tých cieľov a zámerov, ktorá sa jeho organizovaním sledovali a ktoré sa stavali:

1. Piaty zjazd československých psychológov bol v doterajšej histórii čs. psychológie najreprezentatívnejšou bilanciou dosiahnutého stupňa rozvoja psychológie v ČSSR. Dokumentuje ju nielen hodnotiacia správa o celkovom stave rozvoja psychológie v ČSSR a integrované pohľady na hlavné výsledky výskumu v štátnom a rezortných plánoch, ale aj zjazdová publikácia so 181 príspevkami. Tieto písomné dokumenty a živé rokovanie v priebehu celého zjazdu ukázali, že psychológovia v Československu sú spôsobilí vo viacerých oblastiach psychologických vied prispievať k poznatkovej základni psychológie na solídnej medzinárodnej úrovni.

2. Uplatňovanie psychológie v jednotlivých oblastiach spoločenskej praxe nie je ešte na takej úrovni ako by to bolo primerané už vytvoreným kapacitám v čs. psychológii. Túto skutočnosť dotvrdili aj panelové rozpravy zjazdu, na ktorých sa koncentrovane ukázalo, že možnosti prispievať do rôznych úsekov spoločenskej praxe, ktoré sa psychológii ponúkajú, ne-realizujú sa ešte v plnej šírke. Na fórach zjazdu sa znovu a na vyššej koncepcnej úrovni vymedzili cesty a spôsoby efektívnejšieho prenikania poznatkov psychológie do spoločenskej praxe budovania rozvinutej socialistickej spoločnosti.

3. Spôsoby „voľného“ rokovania tak v panelových rozpravách ako aj v malých sympóziách diskutantov zainteresovali a zaangažovali obrovskú väčšinu účastníkov na riešení prednášaných a diskutovaných problémov odboru a takmer zotrelí niekdajšie bariéry medzi pódiami a publikom zjazdov. Relatívne veľ-